

Ur *Fjärde Internationalen* 6 (1/1972)

Den proletära enhetsfronten

Anders Ekman

Frontpolitiken har ständigt varit en prövosten för de kommunistiska partierna. Hur ska detta politiska vapen brukas? Svaren på frågan har avgjort revolutionära resningar, koloniala befrielsekrig och inte minst satt sin prägel på den europeiska arbetarklassens historia alltsedan 20-talet. Denna artikel behandlar utifrån en historisk genomgång enhetsfrontstaktikens aktualitet och tillämpning idag.

Enhetsfrontstaktiken lanserades av Komintern 1921. Detta skedde i en bestämd situation och i ett givet läge av klasskampen. Enhetsfrontstaktikens syfte var att – med hjälp av vissa eftergifter och kompromisser med reformister och socialdemokrater bl.a. – samla så stora delar av arbetarklassen som möjligt till enhet i handling kring konkreta minimikrav och minimiparoller, i kamp mot kapitalismen.

Genom att gå ut med minimikrav och minimiparoller avsåg man att ena hela klassen, på grundval av dess omedelbara gemensamma intressen. Dessa minimikrav och minimiparoller hade funktionen att överskrida parti- och fackföreningsgränserna och motverka klassens uppsplittring till förmån för en enhet på basis av dessa omedelbara intressen. Det förelåg ingen inneboende motsättning mellan dessa minimikrav å ena sidan, och de socialistiska maximikraven å den andra; en sådan hade varit lika konstlad som en motsättning till de olika partierna särskiljande krav och paroller, deras organisatoriska och politiska oberoende.

Om enhetsfrontstaktiken innebar en kompromiss på kort sikt med de reformistiska delarna av arbetarrörelsen, så skedde detta utifrån en revolutionär analys av dagsläget och mot bakgrund av en kommunistisk strategi, som inte dolde att det slutgiltiga målet var den socialistiska omvälvningen av samhället – varvid taktiken var ett medel att leda hela rörelsen närmare detta mål.

Jämsides med kravet på enhet inom arbetarrörelsen framhölls ständigt behovet och nödvändigheten av att de kommunistiska partierna förde fram sina särskiljande paroller och krav, vilka härleddes ur den marxistiska analysen av den konkreta situationen: kommunisterna fick under inga förhållanden uppge kravet på oberoende och självständighet inom fronten.

I den proletära enhetsfronten har vi alltså att göra med taktiska, icke med principiella eftergifter från kommunisternas sida.

1. Den ursprungliga enhetsfronten

Varför lanserades då enhetsfrontstaktiken år 1921? Det är nödvändigt att redan från början ta avstånd från uppfattningen att denna taktik i huvudsak gick ut på att avslöja reformistledarna:

”Enhetsfronten hjälpte till att avslöja dessa, men det var aldrig något annat än ett sekundärt och underordnat resultat av taktiken.”

Så uttrycker sig en samtida till Lenin och Trotskij.¹ Och samma åsikt kan utläsas ur många andra källor, inte minst ur den Kommunistiska Internationalens (Kominterns) egna uttalanden.

För att kunna besvara frågan om varför enhetsfrontstaktiken lanserades år 1921 måste vi i stället utgå från de konkreta förhållandena. Vi måste helt enkelt ta fasta på att denna proletära enhetsfront framsprang ur en bestämd, historisk situation. Endast på så sätt kan vi förstå varför denna kommunistiska taktik, tillämpad i form av en proletär enhetsfront, inte låter sig upp-

¹ Rosmer, A., *Moskva under Lenin*, René Coeckelberghs Partisanförlag, 1971, s. 151.

höjas till en tidlös, marxist-leninistisk ”allmän sanning” (i motsats till vad många maoister och centrister idag tror).²

Enhetsfronten lanserades bl.a. till följd av tilltagande svårigheter för kommunisterna att vinna över arbetarklassens absoluta flertal till det revolutionära lägret. Reformisternas och socialdemokraternas inflytande över stora delar av massorna var inte brutet (de befann sig i vissa fall t.o.m. på frammarsch i stället för på tillbakagång).

Denna splittring inom arbetarrörelsen försvagade dess styrka. Och det var då, liksom nu, kommunisternas uppgift att övervinna denna splittring till förmån för en enad kamp.

Enhetsfrontstaktiken lanserades vidare till följd av den socialistiska revolutionens temporära avmattning, kombinerat med dess nederlag i flera viktiga länder (varvid den kapitalistiska inringningen av Sovjetunionen, den första arbetarrepubliken, bestod).

Revolutionens nederlag i t.ex. Ungern hade tillsammans med reformisternas huvudlösa klassarbetspolitik i länder som Tyskland och Tjeckoslovakien lett till en relativ demoralisering och passivering av de arbetande massorna.

Kapitalisterna hade inte varit sena att utnyttja detta förhållande: en ständig arbetslöshet härskade i England, Italien och USA; arbetarklassens levnadsnivå var på nytt kraftigt hotad, där den inte rentav sjunkit ner till en nivå som var lägre än den som rådde före första världskriget (exempelvis i Polen, Tyskland och Österrike).

Mot bakgrund av denna kapitalets offensiv är det lätt att förstå varför frågan om den proletära enheten inom arbetarleden på nytt blev aktuell.

2. Kominterns resolutioner

I *Resolutioner om arbetarnas enhetsfront...*³ år 1921 preciserades grundstommen i enhetsfrontspolitiken, dess grundläggande beståndsdelar och målsättning. Vi kan återge dessa i följande punkter:

1. Kommunisterna, som är organiserade i Tredje Internationalen, bör söka uppnå största möjliga enhet med alla arbetare som är villiga att kämpa mot kapitalismen genom samfälliga aktioner, d.v.s. i aktionsenhet.
2. Kapitalets offensiv har skapat en spontan tendens till enhet inom proletariatet, och det åligger kommunisterna att tillsammans med arbetarna från de övriga partierna och fackföreningarna organisera denna och åstadkomma enhet i handling.
3. Även en enhetlig aktion som utgår från delkrav på grundval av en gemensam minimiplattform, kommer att leda fram till att arbetarna ställer de grundläggande frågorna om revolutionen.
4. För att man ska kunna uppnå enhetsfrontstaktikens strategiska mål, är det ett oavvisligt krav att de kommunistiska partierna tillförsäkrar sig fullständigt oberoende gentemot övriga delar av fronten och bevarar en total kritikfrihet inom fronten.
5. De reformistiska och särskilt socialdemokratiska ledarna kommer i detta läge huvudsakligen att söka nå enhet med de borgerliga företrädarna, såväl på det politiska som på det ekonomiska planet.

² Se avsnitt 3 nedan! Uttrycket ”allmän sanning” hänför sig till de svenska maoisternas övertygelse att de skulle föreligga sådana färdiga marxist-leninistiska ”sanningar” som det gäller att tillägna sig för att sedan tillämpa på verkligheten. För ett teoretiskt bemötande av denna föreställning hänvisas till tidskriften *Bolsjevik* nr 1.

³ Den fullständiga titeln lyder: *Resolutioner om arbetarnas enhetsfront och om förhållandet till de arbetare som tillhör Andra Internationalen, den Andra och en halvte Internationalen, Fackföreningsinternationalen i Amsterdam och de anarkosyndikalistiska organisationerna.*

6. Härigenom avslöjas de inför massan av arbetare, som genom praktisk handling får erfara den reformistiska politikens förrädiska karaktär.

Dessa huvudpunkter i enhetsfronttaktiken befästes i senare teser och uttalanden från Kominterns sida.

Exekutivkommitténs *Resolutioner om arbetarnas enhetsfront...* analyserar situationen för det europeiska proletariatet och ställer frågan om arbetarrörelsens organisatoriska splittring och läge gentemot dess nödvändiga och överhängande uppgifter. Och som ett motgift mot diverse förvirring och missförstånd kring en proletär linje i denna fråga, och kring enhetsfrontens natur och syften, kan man anföra Resolutionernas grundläggande definition:

”Enhetsfronten är ingenting annat än enheten mellan alla arbetare som är beslutna att kämpa mot kapitalismen.”

Också enhetsfrontspolitikens tillkomsthistoria avspeglar dess karaktär och målsättning.

I sitt arbete *Radikalismen – kommunismens barnsjukdom* (1920) hade Lenin gått till storm mot de fraseradikala och sekteristiska vänsteravvikelser inom arbetarrörelsen, som i allt väsentligt ledde till ”renläriga” och dogmatiska avståndstaganden från kampen och till en sekteristiskt avvisande attityd i praktiskt taget varje dagsaktuell fråga.

Frågan om arbetarnas enhet i kampen mot kapitalets offensiv var en sådan dagsaktuell fråga. Den kunde bara lösas utifrån ett revolutionärt, strategiskt perspektiv på arbetarrörelsens möjligheter, utifrån en konkret analys av arbetarklassens läge och med hjälp av en klart uttalad taktik utefter icke-sekteristiska riktlinjer.

Det var också Lenin som inför Exekutivkommittén år 1921 föreslog upprättandet av en arbetarnas enhetsfront.

Lenins tanke stötte på opposition, främst från Zinovjev och Bucharin. Lenin och Trotskij blev de främsta förespråkarna för enhetsfrontpolitikerna. De försvarade denna politik gemensamt. Exekutivkommittén gav dem i uppgift att inför kommande kongress, samma år, förbereda och framlägga denna på en gång taktiska och principiella fråga (principiell vad gäller kommunisternas inställning till andra partier och fackföreningar, taktiskt vad gäller medlen att lösa den överhängande frågan om den proletära enheten mot kapitalets offensiv).

3. Tredje perioden

Det är inte heller en historisk ”slump” att det var just Trotskij, som på ett senare stadium i arbetarrörelsens historia blev den mest konsekvente kritikern av de olika vänstersekteristiska och högeropportunistiska växlingarna i Stalins och hans eftersägares politik. Denna politik fick negativa följder för proletariatets kamp i Kina på 20-talet såväl som Tyskland på 30-talet, i Spanien på 30-talet såväl som i Grekland på 40-talet, i Frankrike på 40-talet såväl som i Vietnam på 50-talet.

Sedan Lenin avlidit efter en långvarig sjukdom (1924), Trotskij och den antistalinistiska oppositionen avlägsnats från alla ledande poster (1924-27) och intill dess Trotskij själv mördas i Mexiko efter mer än 10 år i landsflykt (1940), sker betydande omsvängningar i Sovjetunionens Kommunistiska Partis (SUKP:s) och Kominterns syn på enhetsfronten.

Stalin hade redan i november 1927 kort uttryckt vad som skulle bli ledmotivet i Kominterns propaganda åren före och närmast efter det tyska proletariatets avgörande nederlag mot Hitler,

1933 (då inte bara socialdemokraterna utan även kommunisterna kapitulerade utan att resa arbetarklassen till motstånd⁴). Stalin säger:

”Det är omöjligt att göra slut på kapitalismen utan att göra slut på socialdemokratismen inom arbetarrörelsen.”⁵

Och genom att fullständigt blanda ihop den ekonomiska nivån med den politiska, kan Stalin tillfoga följande:

”Därför är den döende kapitalismens epok samtidigt en epok för socialdemokratismens bortdöende inom arbetarrörelsen.”⁶

Det rent mekaniska likhetstecken som Stalin sätter mellan den socio-ekonomiska utvecklingen (kapitalismens bortdöende) och den politiska utvecklingen inom arbetarrörelsen (socialdemokratismens bortdöende), har emellertid en hake: det gällde enligt Stalin att först göra slut på socialdemokratin och reformismen inom arbetarrörelsen; därefter – och först då! – var tiden mogen för att ta sig an huvuduppgiften, kampen mot kapitalet...

Det är denna hake som blir till den bärande stommen i stalinismens hela vänstersektaristiska politik från 1928-34/35. Det är denna sektarism och denna felaktiga taktik som får ersätta den marxistiska analysen av konkreta förhållanden, som upphöjs till ”allmän sanning” och får utgöra en ömklig ersättning för en revolutionär *strategi*.

Den stalinistiska frasaradikalismen vid denna tid ersätter alltså den marxistiska analysen med en abstrakt samling formler. Men den sektaristiska ”renlärigheten” avslöjar bara i sin tur den ödesdigra underskattningen av hitlerismens och kapitalets fortsatta offensiv.

Detta kan utläsas ur exempelvis den tyske ledaren Thälmanns eller Kominternledaren Manuilskijs olika proklamationer vid denna tid.

Så hävdar exempelvis Thälmann (i dec. 1932) i sitt avslutningstal vid Kominterns 12:e plenum, att ”varje förmildrande av vår kamp mot socialdemokratin blir till ... ett allvarligt fel.” Manuilskij spår på genom att visserligen medge (!) att fascismen är ”en form av kapitalets offensiv” och att ”bourgeoisin fortfarande är arbetarklassens huvudfiende” – ett sanningens ord; men eftersom de socialdemokratiska medlemmarna stod på ”fel” sida om den berömda huvudmotsättningen (och var de ”sanna” revolutionärernas ”objektiva” fiende nr 1 i den dåvarande ”etappen”), så kan Manuilskij året därpå (1933) helt utan vidare påstå att ”partiets samtliga (!) krafter bör kastas in i kampen mot socialfascismen” – varvid han med ”socialfascism” förstår ... socialdemokrati.⁷

Herrar Thälmann, Manuilskij och Stalin är allesamman pappa till KFMLr:s nystalinistiska efterrapningar, och deras fullständiga sektarism har satt sina spår i KFMLr:s egna utlåtanden om den svenska ”socialfascismen” av idag, d.v.s. Geijer, Palme, m.fl. Men medan Stalin och hans eftersägare som bäst yrade om ”socialfascister” och ”huvudmotsättningar” formulerade Trotskij följande klarsynta iakttagelse:

”Vi måste avslöja den passiva, blygt tvekande, defaitistiska och deklamatoriska karaktären hos Stalins, Manuilskijs, Thälmanns och Remmeles politik in i det sista. Vi måste visa de revolutionära arbetarna att kommunistpartiet fortfarande har nyckeln till situationen, men att den stalinistiska byråkratin gör försök att med denna nyckel låsa dörren till revolutionär handling.”⁸

⁴ Det motstånd som förekom bland arbetarna var spontant; det organiserades varken av de räddhågsna reformisterna eller av de stalinistiska eftersägarna i partiet.

⁵ Stalin, J., *Oktoberrevolutionens internationella karaktär*, Moskva, 1955, s. 61; kursiverat i originalet.

⁶ A.a., s. 61.

⁷ Se Poulantzas, N., *Fascisme et dictature*, Maspero 1970, ss. 159 och 172.

⁸ Trotsky, L., *What next?*, Merit Publishers, s. 38, f. [Finns nuu på svenska: [Vad härnäst? Det tyska proletariats ödesfrågor](#) – red]

Vid tiden för Trotskijs landsförvisning genomgick den inrikespolitiska situationen i Sovjetrepubliken en radikal förändring. Man övergav bl.a. den s.k. ”nya ekonomiska politiken” (NEP) från 20-talets början: i stället för relativa eftergifter åt de rikare bönderna (kulakerna) fick vi bevittna en total likvidering av dessa som samhälleligt skikt, o.s.v.⁹

Denna inrikespolitiska förändring avsatte snabbt sina spår i utrikespolitiken. Omsvängningen från en (halvhjärtad) enhetsfrontspolitik till en ultrasekteristisk, vänsteravvikande linje var ett faktum. Trotskij blev snart sagt den enda kritiker av betydelse, som inte kapitulerade inför dessa nya byråkratiska maktmedel; trotskisterna fortsatte trots sin isolering att förespråka en leninistisk politik i olika frågor: gentemot Stalins och Kominterns dåvarande politik i Tyskland reste de parollen om ... en proletär enhetsfront mot fascismen.¹⁰

4. Folkfronten

De maoistiska nystalinisternas försök att passa in historiska förhållanden i ett abstrakt schema av ”allmänna sanningar”¹¹ gör dem helt oförmögna att förstå innebörden i enhetsfronttaktiken. De kan framför allt inte förstå att en enhetsfronttaktik måste basera sig på en marxistisk analys av konkreta förhållanden. De kan därför hävda:

”Före Kominterns antifascistiska enhetsfront fördes diskussionen om enhetsfronten under rubriken: inställningen till mellangrupperna eller arbetarklassens bundsförvanter.”¹²

För det första har alltså dessa maoister och nystalinister inte så mycket som uppmärksammat att denna antifascistiska enhetsfront, det var just vad den trotskistiska rörelsen var den främste förespråkaren av! Medan stalinisterna var de första att motarbeta varje sådan gemensam arbetarfront...

För det andra har man inte så mycket som förstått att frågan om den proletära enhetsfronten är densamma som frågan om arbetarklassens enhet i handling gentemot huvudfienden, kapitalet!

Genom att manipulera med begreppen och tunna ut dem efter behag, kan våra nutida stalinister och maoister ge ordet enhetsfront praktiskt taget vilken innebörd som helst, alltifrån sekteristisk front (mot ”socialfascismen”) till ... folkfront! SOCIALDEMOKRATER I FRONTEN – ALDRIG!

Detta var det stalinistiska lösenordet före år 1935. Eftersom denna politik ledde till katastrof, tvingades man ”byta” politik. I stället för en enhetsfrontspolitik lanserade Komintern detta år

Skillnaden mellan igår och idag är att de nu inte längre finns något KP som besitter nyckeln till någon revolutionär situation annat än som kapitalets tjänare (jfr. t.ex. Frankrike 1968). Skillnaden mellan KFMLr och oss är att vi inte tror det vara möjligt att återanskaffa denna nyckel på samma väg som den gått förlorad för arbetarklassen, d.v.s. på stalinismens väg

⁹ NEP, den nya ekonomiska politiken, avlöste den tidigare ”krigskommunismen” under inbördeskriget. Under Stalin-Bucharins gemensamma tid vid makten förvandlades denna politik till en socialisering ”i sköldpaddstakt” kombinerat med långtgående eftergifter åt de rikare bönderna (kulakerna), vilket ökade de sociala spänningarna i Sovjetunionen. Detta kritiserades av Trotskij och Vänsteroppositionen på 20-talet. Stalins brytning med Bucharin och hans fullständiga likvidering av kulakerna som samhällsskikt är det bästa beviset för vart hans egen politik hade lett; en hektisk industrialisering och en genomgripande byråkratisering av partiet och fackföreningsapparaten blev resultatet av Stalins nya kurs på 30-talet (se Trotskijs analys från 1936 i [Den föråddade revolutionen](#), i svensk översättning på Partisanförlaget 1969).

¹⁰ Europas talrikaste och bäst organiserade proletariat var det tyska. Först efter dess nederlag vid Hitlers maktövertagande 1933 drog Trotskij slutsatsen att den sovjetiska byråkratins förfall var oåterkalleligt, att nya partier och en ny, Fjärde International måste byggas. SUKP och Komintern kunde inte längre tjäna som revolutionens redskap, och denna situation kunde endast upphävas genom en politisk (till skillnad från social) revolution för att störta byråkratin och lägga kontrollen över partiet och fackföreningarna i arbetarnas händer på nytt. Stalinismens nationella och internationella utveckling sedan dess har givit Trotskij hundra procentigt rätt.

¹¹ Om ”allmänna sanningar”, se not 2.

¹² *Marxistiskt forum*, Teoretiskt organ för KFML, nr 3/71, s. 38.

en principlös klassamarbetspolitik: borgarnas och mellanskiktens alla politiska representanter erbjöds att sätta sig i ledningen för en för samtliga klasser i det kapitalistiska samhället gemensam frontbildning, kallad ”folkfronten”. Den stalinistiska vänstersektoriseringens linje ersattes med den stalinistiska högeropportunistens principlösa ”ena så många som möjligt”-linje.¹³

Folkfrontens politik är inte enhetsfrontens. Den är det inte i praktiken och kan inte heller vara det i teorin. Den är inte en front som vill ena ”alla arbetare som är beslutna att kämpa mot kapitalismen.” Enhetsfrontens klasskaraktär har helt skjutits åt sidan. Folkfronten är en front för alla, oavsett klasstillhörighet, som vill kämpa mot den ena formen av borgerligt klassherravälde (fascism) för den andra formen (den borgerliga ”demokratin”).

Folkfronterna i Europa ställdes under de stalinistiska partiernas och de borgerliga herrarnas gemensamma, politiska ledning. För att åstadkomma denna samverkan mellan två oförenliga och oförsonliga klasskrafter övergav kommunisterna det av Lenin och Trotskij formulerade kravet på total kritikfrihet och självständighet inom fronten. Den revolutionära målsättningen övergavs helt och hållet till förmån för en allianspolitik, där taktiken upphöjdes till lag (den stalinistiska analysen baserade sig inte på ett strategiskt övergångsperspektiv; den baserade sig på en etappteori, där den borgerligt eller allmänt ”demokratiska” etappen inte hade någon mening att göra med kampen om det politiska herraväldet vare sig inom fronten eller i hela samhället).

Till följd av detta var folkfronten oanvändbar för att försvara proletariatets intressen: den kunde inte användas i revolutionärt syfte. Folkfrontens ”strategi” avslöjar i själva verket bara en taktisk och principlös högeropportunistisk från det ledarskap i Komintern, som redan bevisat sin oduglighet.

Upprättandet av ett för olika, mot varandra stående och antagonistiska klasser gemensamt motstånd mot fascismen stod inskrivet som den första programpunkten för fronten. Efter den borgerliga ”demokratin” seger över fascismen kunde denna programpunkt inte bestå i annat än ... samma gemensamma motstånd mot allt som kunde hota frontens ”egna” landvinningar, de segrande ”demokratiernas” imperialistiska fred. Ty de stalinistiska kommunistpartierna hade redan köpslagit om sin självständighet; hur skulle folkfronten annars ha kunnat upprättas? Från Spanien till Chile misslyckas den därför helt med att upprätta annat än kortvariga koalitionsregeringar, i vilka arbetarrepresentanterna fungerade som gisslan åt de härskande klasserna. Icke i ett land kan motsatsen sägas!

Frågan om den s.k. folkfronten är inte en fråga om en mans (Stalins) inflytande; den är inte heller en fråga om samme man (Stalin) hade 70% ”rätt” och 30% ”fel” (enligt den kinesiska formeln). Folkfronten är en fråga om politik, om det dialektiska sambandet mellan teori och praktik – där den stalinistiska politiken var alltigenom byråkratisk, icke-revolutionär.

Denna fråga är så mycket mer aktuell idag, som ett flertal mao-stalinistiska organisationer öppet ser till folkfrontspolitiken som en förebild och ett mönster för exempelvis solidaritetsarbetet för Vietnams folk.¹⁴ Det är samma stalinistiska tradition som också ligger bakom VPK:s, KFML:s och en del borgerliga skikts gemensamma ”kamp” för det kapitalistiska klasssamhällets ”nationella självbestämmanderätt”.¹⁵ Liksom fallet var på 30- och 40-talen

¹³ Denna nya ”linje” offentliggjordes vid Kominterns kongress 1935 med Dimitrov som huvudtalare. Den hade börjat tillämpas redan på hösten 1934. Beteckningen ”enhetsfront” kvarstår, klassinnehållet är förändrat.

¹⁴ För denna fråga hänvisas till *Fjärde Internationals* 3/70, till RMFs skriftserie Rött Forum nr 1, *Stalinismen, fronterna och vietnamrörelsen* av Kaj Håkansson, och till Röda Häften nr 9, *Revolutionär marxism kontra stalinism i vietnamrörelsen* av K-Å Andersson. [Dessa texter finns nu alla samlade på marxistarkiv.se i [Debatten om "Trotskismen, fronterna och vietnamrörelsen"](#) – Red]

¹⁵ Se *Rött Europa — EEC och den proletära internationalsismen*, utgiven av RMF.

söker man här förena den höger-opportunistiska förebilden med en sekteristisk inställning ...
åt vänster: TROTSKISTER I FRONTEN – ALDRIG!

5. Mao-stalinismen

Den av Stalin och Dimitrov införda folkfrontspolitiken följde alltså på den vänsterekteristiska linjens bankrutt i och med nederlaget i Tyskland 1933. Redan denna förra linje följde i sin tur på den opportunistiska klassamarbetspolitik som Komintern kanske för första gången låtit komma till omisskänneligt uttryck och uppmanat de kinesiska kommunisterna att praktisera i förhållande till Koumintang 1925-27 (den opportunistiska linjens nederlag ledde här till en vänstergir i revolutionens elfte timma från Moskvas sida).

Från opportunism och klassamarbetspolitik (Kina 1925-27) till sekterism och frasaradikalism (bekämpa "socialfascismen" i Tyskland intill 1934/35!); från sekterism på nytt till klassamarbetspolitik, o.s.v., intill dess Komintern för gott las ned 1943: detta är det dystra facit som stalinismen har att stå till svars för under dessa år. Denna politik av omsvängningar och byråkratisk vacklan företer endast ytliga likheter med den enhetsfrontspolitik, som förespråkades av Lenin och Trotskij på 20- och 30-talen.¹⁶

Det ter sig utifrån denna synvinkel mindre märkligt att Stalin jämsides med kampen inom byråkratin för sina olika "linjer" var tvingad att föra ett hårdnackat utrottningskrig mot "trotskismen", ett krig som han bara kunde vinna genom att likvidera praktiskt taget hela oppositionen i och utanför Sovjetunionen! Ty detta är samma Stalin (Koba) som 1908 förklarade att den "liberala ryska bourgeoisin" var "kontrarevolutionär"(!), en insikt som han temporärt fick överge 1917 till förmån för den leninistiska uppfattningen, dock först efter att strax dessförinnan ha förespråkats ett "block" mellan denna "liberala bourgeoisin" och den

---

¹⁶ Mao Tse-tungs linje överensstämde aldrig helt med Moskvas. Till skenet var även Maos och Kinas Kommunistiska Partis (KKPs) allianspolitik en folkfront av renaste vatten. Men den kinesiska revolutionens seger 1949 är det bästa beviset på att KKP aldrig uppgav den proletära självständigheten annat än i ord; Mao Tse-tung och KKP hade dragit de nödvändiga slutsatserna av det stalinistiska misslyckandet i Kina 1925-27.

Den stalinistiska utsmyckningen och de kinesiska ledarnas knäfall för "den store ledaren" i Moskva ledde till vissa felbedömningar inom den trotskistiska rörelsen på 40-talet (varvid man i tidskriften *Fourth International* exempelvis kan finna beskrivningar av Mao Tse-tung och KKP som enkla ledare av en "milt reformistisk bonderörelse", vars öde skulle bli detsamma som de västerländska renegaternas och klassamarbetsbyråkraternas). Det är å andra sidan idag de uppsplittrade maoistiska grupperingarna i Europa som gör Mao och KKP en björntjänst genom att påstå att den kinesiska revolutionen endast ledde till upprättandet av en s.k. ny demokrati av "allmän" typ (varefter den socialistiska revolutionen skulle ha genomförts på reformisternas vis under 50-talets lopp!). Att Chiang Kai-shek och Kuomintang satte sig i säkerhet på ön Taiwan 1949 torde alltså snarare vara fråga om en individuell "felbedömning" än om den kinesiska revolutionens klasskaraktär!

Vi behöver inte påminna om att stalinismens och det 1943 nedlagda Kominterns förespråkare i väst även direkt efter andra världskriget med gott samvete fortsatte att förespråka en byråkratisk nederlagspolitik för proletariatet. Den 22 juli höll det franska kommunistpartiets ordförande Thorez ett av sina mer lysande tal inför gruvarbetarna i Waziers, där han hävdade att den franske arbetaren hade

"en enda plikt: att producera, det är idag den mest upphöjda (!) formen av klassplikt, den mest upphöjda formen av fransmannens (!) plikt."

Det är samma stalinistiske fosterlandsförsvare som 1945 gör sig till förespråkare för den imperialistiska rovfreden:

"De som kräver ett oberoende Algeriet är, medvetet eller omedvetet, agenter för en annan sorts imperialism." (*L'Humanité*, den 12 maj 1945).

Fjärde Internationalen var den första organisation som stödde det algeriska befrielsekriget; det är inte förvånande att FKP var den sista! Och det är endast med en bitter grimas som man kan påminna sig om att den svenska FNL-rörelsen för Vietnams folk, i form av en pamflett, *Trotskismen, fronterna och vietnamrörelsen*, med beröm (!) nämner dessa folkfrontspolitiker och imperialistlakejer som föredömliga fredsmäklare och non-interventionsanhängare; att Thorez satt med i den "demokratiska" ministär som höjde anslagen till Indokina-kriget är bara en logisk följd av stalinismens fullständiga bankrutt.

revolutionära rörelsen med bolsjevikpartiet i spetsen (ett propagerande som Lenin betecknade som ett hån mot marxismen.¹⁷

Klassanalysen var aldrig Stalins starka sida, och likaså litet den stalinistiska byråkratins. Denna byråkrati visade sig snart oduglig att föra en revolutionär politik; den undvek följaktligen att ställa frågan om den proletära enhetsfronten på ett riktigt sätt – för att i stället förespråka olika ”varianter” av samma sak, fast med ett annat klassinnehåll.

Det är den stalinistiska hegemonin över arbetarrörelsen från denna tid som avspeglar sig i de nutida ny- och mao-stalinistiska gruppernas syn på enhetsfronten som en kommunistisk taktik, vare sig vi har att göra med en arbetarnas enhetsfront, eller en enhetsfront av anti-imperialister, exempelvis ifråga om solidaritetsarbetet för Vietnams folk.

Ty det är endast genom att återgripa på ett urvattnat, stalinistiskt begrepp som maoisterna i KFML kan skriva:

”Faktiskt har frågan om enhetsfronten varit aktuell ända sedan de första marxistiska arbetarpartierna skapades.”¹⁸

Våra mao-stalinisters lysande förklaring av ”orsaken” till denna ”ständiga aktualitet” är tvåfaldig: för det första därför att ”det aldrig existerat något 'rent' kapitalistiskt samhälle, d.v.s. ett samhälle som består uteslutande av kapitalister och arbetare.” För det andra så har ”det i varje givet samhälle alltid funnits en huvudmotsättning”. Och: ”Kring denna huvudmotsättning har sedan (?) olika klasser och skikt grupperat sig.”¹⁹

Att Stalin strax före Lenins återkomst från Schweiz 1917 förespråkade ett ”block” mellan den ryska, liberala bourgeoisin och bolsjevikerna (under den rådande, ”demokratiska” etappen!) medan han några veckor senare anslöt sig till Lenins revolutionära politik (som var oförenlig med denna typ av ”enhet”, inklusive den av Stalin och kompani tilltänkta ”enheten” mellan mensjeviker och bolsjeviker), det skulle alltså kunna ”förklaras” med en hänvisning till att ”huvudmotsättningen” i det ryska samhället under denna tid hunnit så att säga flytta på sig!

”Det är just existensen (!) av denna huvudmotsättning, som hos kommunisterna skapat vissheten om enhetsfrontens nödvändighet och möjlighet.”²⁰

Man kan verkligen fråga sig om maoisterna inom KFML med proletär enhetsfront menar samma sak som Lenin. Och med all rätt, eftersom deras uttalanden – som de är formulerade på papper – strider mot den leninistiska definitionen:

”...en enhetsfront är en allians mellan de klasser och skikt som står på ena sidan i huvudmotsättningen i en viss fråga.”²¹

¹⁷ Det var denna typ av ”enhets”-tänkande från Stalins sida 1917 som Lenin vid sin återkomst från exilen tvingades göra upp med (se t.ex. Trotsky, L., *La révolution permanente en Russie*, Maspero, Cahiers ”rouge”, 1970, s. 28).

¹⁸ *Marxistiskt Forum*, nr 3/71, s. 38.

¹⁹ A.a., s. 38.

²⁰ A.a., s. 38.

²¹ A.a., s. 38. Tydligt spelar det för KFML:s ”enhets”-tänkande mindre roll om ”klasser och skikt” råkar stå på en annan sida ”i huvudmotsättningen i en viss — annan — fråga”! Man kan ändå bilda enhetsfront i form av opportunistiskt samarbete över klassgränserna. En småföretagare t.ex., som vill värna om sin ställning och bekämpa EEC-politiken från socialdemokrater och storkapitalister, har sin givna plats i KFML:s och VPK:s ”front” för vår nuvarande, kapitalistiska ”nationella självbestämmanderätt”...

En sådan taktik är naturligtvis mera parodi på en proletär enhetsfront. Varje småborgare ska veta att han är välkommen att ställa upp i kampen mot EEC-politiken genom att ansluta sig till den proletära ståndpunkten i denna fråga. Samtidigt bör varje kommunist ha klart för sig att fronten mott EEC inte blir mera (eller mindre) proletär för den sakens skull. Men KFML och VPK tycks anse sig kunna bilda ”fronter” endast till priset av att man suddar ut och kompromissar bort klassinnehållet ”i en viss fråga”. KFML:s och VPK:s idoga försök till folkfronteri tenderar att utbyta den proletära ståndpunkten mot en ”allmändemokratisk” och småborgerlig

Anledningen till att maoisterna i KFML antagit denna anti-leninistiska ”definition” av vad enhetsfront är, ligger i själva verket i att de helt enkelt skrivit av en av Mao Tse-tungs formuleringar, där Mao talar om ”en enhetsfront av alla revolutionära klasser och grupper under ledning av detta (d.v.s. Kinas Kommunistiska) parti”.²²

Men eftersom Mao Tse-tung, som är marxist, utgår från den konkreta situationen i sitt eget land (Kina) för att bestämma den kommunistiska taktiken, så är de svenska efterföljarna föga hjälpta av hans recept för kampen i ett underutvecklat land; till skillnad från situationen och klassförhållandena i t.ex. Kina och Vietnam, så finns det i de framskridna kapitalistländerna endast en revolutionär klass, inte två eller tre. Det räcker alltså inte att som KFML-maoisterna säga:

”Som Mao säger ... omfattar enhetsfronten de revolutionära klasserna i ett visst land vid en viss tidpunkt.”²³

Man måste också tala om vilket särskilt land det är fråga om; vad gäller exempelvis Sverige så måste man tala om vilken klass som är revolutionär jämte vilka grupper som har intresse av en omvälvning för att man ska kunna bestämma taktiken för en eventuell enhetsfront (se även not 21 ovan!). Anslutningen till den stalinistiska traditionen inom arbetarrörelsen har hittills förbjudit KFML att göra detta.²⁴

6. ”Enhetsfront underifrån”

Om den opportunistiska avvikelsen inom vänstern i frontfrågan huvudsakligen kan summeras under rubriken ”enhetsfront ovanifrån”, så kan man lika förenklat säga att den sekteristiska varianten av enhetsfrontsproblematiken låter sig sammanfattas som den front, inom vilken allt måste komma ”underifrån”, ingenting ”ovanifrån”.

Med den s.k. ”enhetsfronten underifrån” avses nämligen oftast ”en massorganisation (!) där folk enrolleras individuellt”²⁵ eller någonting ditåt. Enligt denna version av ”enhetsfront” sker inga överenskommelser mellan organisationer (vare sig kommunistiska eller borgerliga och reformistiska). I stället så ska frontmedlemmarna (vare sig dessa är försedda med individuella medlemskort eller ”bara” deltar i arbetet ändå...) kunna acceptera den ”delanalys” som det ena eller det andra förbundet/partiet utfört på ett visst ”kampavsnitt”.²⁶

mellansiktinställning för det svenska, kapitalistiska klassamhällets ”nationella självbestämmanderätt”. Något annat sätt att bilda fronter tycks de inte kunna föreställa sig.

Ett sådant opportunistiskt perspektiv ålägger sedan dessa kamrater att framträda, inte för vad de är (d.v.s. kommunister), utan för vad de tror sig vara (”frontens” talesmän), varvid de fronderar mot dem som — enligt Kommunistiska Manifestets ord — ”försmär att hemlighålla sina åsikter och avsikter”, i syfte att avhysa eller utesluta dessa öppet uppträdande kommunister från RMF eller andra organisationers sida.

²² Citatboken av Mao, s. 8; anført i MF-artikeln (som behandlar KKP:s utveckling), s. 38.

²³ MF nr 3/71, s. 38.

²⁴ Även om man dragit lärdom att vissa stalinistiska missgrepp och förkastar ”den stängda dörrens politik” med dess ”sekteristiska rädslan för samarbete i konkreta frågor” (MF 3/71, s. 39), så har man icke desto mindre hamnat ur sekterismens rättfälla i opportunistens sumpmarker genom att på ett mekaniskt sätt överta andra av stalinismens felaktigheter, exempelvis synen på enhetsfronten.

²⁵ Enligt formulering på s. 2 i ovan anförda stencil från FK.

²⁶ Påminnande formuleringar återfinns i FKs organ *Kommunist*, nr 3/71, s. 18, f.

Ett strålande exempel på en sekteristisk ”front” är KFML:s s.k. Solidaritetsfront för Indokinas folk. Den är i själva verket bara en organisation vilken fungerar som stand-in för en tilltänkt sympatisörs- och ungdomsorganisation till ... KFMLr!

DFFG är en säregen blandning av ”ovanifrån” och ”underifrån”, en organisation som utesluter obekväma kommunister (från t.ex. RMF) och omfamnar liberaler och radikaler av alla sorter: KFML:s hegemoni över ”fronten” säkras samtidigt som den tilltagande opportunisten med de åtföljande, klasslösa fredsappellerna inhöljer den vietnamesiska klasskampen mot USA-imperialismen och den inhemska bourgeoisin i en barmhärtigt slöja, vilken lindar in det som sticker av mot den ”allmänna opinion”, som DFFG är ute efter att vinna.

Den inneboende logiken i dessa förslag om ”enhetsfronter underifrån” är: du kan inte vinna dem alla! Och kan du inte vinna dem för den revolutionära organisationens hela program, så kan du vinna dem för halva; kan du inte vinna dem för halva programmet så kan du vinna dem för en tiondel, o.s.v. Gemensamt för visionerna av ”enhetsfronten underifrån” är att de ska vara

- a) ett förbund mellan en organisation och enskilda individer
- b) ett förbund vars ”enhet” består av individernas och den enskilda organisationens sammanfallande åsikt i en viss fråga.

Inte underligt då att den (medvetna eller omedvetna) sekteristiska mekanism som finns inbyggd i denna syn på enhetsfronttaktiken ”underifrån”, lett t.ex. Förbundet Kommunist att blanda ihop denna taktik med arbetet på att bygga upp den egna organisationen, skaffa sig en lokal inplantering med vidhängande rekryteringsbas! Inte underligt då att samma mekanism lett KFMLr till den globala visionen av ett nationellt förbund mellan arbetarorganisationer där den enda närvarande politiska grupperingen skulle heta ... KFMLr! Men alldeles bortsett från att de sekteristiska tendenserna bakom dessa föreslagna s.k. ”enhetsfronter underifrån” förstärks respektive förmildras beroende på lokala och nationella styrkeförhållanden, kan såväl denna tankekonstruktion ”underifrån” som motsvarande konstruktion ”ovanifrån” (med de olika tolkningar av detta som de revolutionära organisationerna slungar mellan sig) bäst belysas av några ord som Trotskij använde då han berörde problemet:

”Utsträcks frontens enhet endast till arbetarmassorna, eller omfattar den även de opportunistiska ledarna?

Denna fråga är enbart resultatet av ett missförstånd.

Om vi kunde ena arbetarmassorna bakom våra fanor eller bakom de paroller som vi för fram under det att vi förbigår de reformistiska organisationerna, partierna eller fackföreningarna, så skulle det förvisso vara det bästa av allt. Men då skulle inte frågan om enhetsfronten ens uppresa sig i dess nuvarande form.

Frågan om enhetsfronten ställer sig just därigenom att betydande delar av arbetarklassen tillhör eller ger sitt stöd åt de reformistiska organisationerna.”²⁷

Om alla arbetare anslöt sig till en kommunistisk politik så skulle m.a.o. frågan om en enhetsfront inte ställas. Om vänstern idag inte var splittrad så skulle frågan om att upprätta en revolutionär pol genom ett enhetligt agerande gentemot reformisterna inte ställas i dess nuvarande form (utan om styrkeförhållandena tillät det exempelvis i form av en proletär aktionsenhet med eller utan de reformistiska ledarna, varvid dessa genom sitt förrädiska agerande själva skulle undervisa proletariatet om sin rätta, reaktionära klasständpunkt, o.s.v.). Om KFMLr vore den enda revolutionära organisationen i detta land – vilket den lyckligtvis inte är! – så skulle de kunna uppträda så som de faktiskt gör (genom att tro sig inta denna rangställning). Om Förbundet Kommunist var den enda revolutionära organisationen, så skulle de kunna bygga upp sin egen organisation med de recept som de falskeligen kallar för en ”enhetsfront underifrån”. O.s.v.

Nu existerar emellertid dessa *om* och *men*. De kan inte kringgå av vare sig den ena eller den andra formen av s.k. ”enhetsfront” – hur mycket sekterist eller opportunist man som kommunist man än vill låta sig själv, genom subjektiva önskningar och manipulationer, förfalla till. Till följd av denna vänsterns splittring ställs därför frågan om enhetsfronten i dess nuvarande form: aktionsenhet mellan inbördes jämlika parter under bevarande av ömsesidig respekt och självständighet organisationerna och grupperna emellan, omfattande medlemmar såväl som sympatisörer och andra; aktionsenhet just trots inbördes splittring och kamp, till förmån för

²⁷ Trotsky, L., *Classe ouvriere, parti et syndicat*, Maspero, 1970, *Classique rouge*, nr 4, s. 16.

arbetarklassens omedelbara behov och förväntningar, gentemot kapitalets fortsatta ideologiska och ekonomiska offensiv, gentemot fortsatt utsugning och förtryck, fråga för fråga eller över ett helt kampavsnitt. Detta är den linje vi kommer att fortsätta att föra fram. Detta är det problem som ingen revolutionär organisation idag kan sätta sig över eller kringgå.

”Men den proletära frontens enhet måste man förstå en enhet mellan alla arbetare som vill kämpa mot kapitalismen, följaktligen inräknat de arbetare som fortfarande följer anarkisterna och syndikalisterna.”²⁸

Denna uppgift att ena arbetarklassen i dess kamp mot kapitalet kvarstår. Den kan inte lösas genom att man bekänner sig till den endast i ord. Enhetsfrontsproblematiken ställer sig i dess nuvarande form därigenom att de revolutionära organisationerna idag måste påbörja detta arbete. Det första – men nödvändiga – steget är att upprätta aktionsenheter, som kan motverka splittringens negativa effekter och väcka intresse och sympati hos klassen. Utan en sådan politik (så länge splittringen består eller har en hämmande inverkan) kommer ingen av de revolutionära organisationerna att kunna vinna det förtroende som krävs för att bryta reformismens och den borgerliga ideologins förlamande grepp över den svenske arbetaren.

Vi hoppas att denna uppsats ska kunna bidra till att klargöra åtminstone på det teoretiska planet vad en enhetsfront kan vara, och även bidra till lösandet av de politiska och propagandistiska huvuduppgifter, som är gemensamma för RMF och övriga revolutionära organisationer, samt att ställa frågan om enhetsfronten på ett riktigt sätt i dess nuvarande, aktuella form. Vi tror också att detta är av värde också på andra områden, vare sig det rör sig om hyreskamp eller om solidaritetsarbetet för Indokinas folk.

---

²⁸ Kominterns *Teser om den proletära frontens enhet*, 1922, tes 23. Med aktionsenhet avses här en sammanlutning mellan revolutionära organisationer för ett kortsiktigt uppnåeligt mål genom samfällid aktion (aktionsenhet) från dessa organisationers medlemmar och sympatisörer, varvid dessa organisationer förbinder sig själva att mobilisera dessa och så många andra som möjligt för detta arbete och för aktionen ifråga.

En aktionsenhet är ingenting som principiellt måste begränsas i tiden, inte en handling som aldrig bör upprepas.

Det är för varje marxist uppenbart att kampen mot varje form av fascism, dyrtid eller anslutning till EEC — liksom kampen mot imperialismen — upprepar kravet på allt annat än sporadiska och kortsiktiga aktionsenheter. I stället bör uppgifter av detta slag leda till att aktionsenheten utsträcks och fördjupas, utan att för den skull förlora sin grundläggande karaktär av proletär aktionsenhet: huvudsyftet är att skapa en enhet i handling för arbetarklassens omedelbara krav, inte att t.ex. dra in ”så många som möjligt” från andra samhällsskikt eller representanter för andra politiska riktningar utanför proletariatet, såvida dessa inte överger sin egen för att ansluta sig till proletariatets ståndpunkt.